

AVIZ**la proiectul de lege privind securitatea națională a Republicii Moldova și de modificare a unor acte normative**

Guvernul a examinat proiectul de lege privind securitatea națională a Republicii Moldova și de modificare a unor acte normative, înaintat cu titlul de inițiativa legislativă nr.193 din 29.05.2025, de către un grup de deputați în Parlamentul Republicii Moldova și comunică următoarele.

Inițiativa legislativă este înaintată în conformitate cu art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996.

Potrivit notei de fundamentare ce însoțește proiectul de act normativ, elaborarea proiectului de lege rezidă în necesitatea îmbunătățirii cadrului legal în domeniul securității naționale. Astfel, se menționează că legislația actuală relevantă, reprezentată preponderent de Legea nr. 618/1995 privind securitatea statului și Legea nr. 619/1995 privind organele securității statului, a fost adoptată într-un context post-sovietic dificil și se axează exclusiv pe protecția „securității statului”, oferind o abordare limitativă a securității naționale. Actele normative nominalizate se apreciază ca fiind depășite din perspectiva evoluțiilor actuale ale mediului de securitate și nu corespund cerințelor impuse de procesul integrării europene, fiind caracterizate printr-o abordare fragmentată, reactivă și centrată pe organe izolate ale securității statului.

Totodată, se notează că necesitatea adoptării proiectului de lege derivă din recomandările formulate de Comisia Europeană, în corelare cu prioritățile stabilite în Strategia securității naționale a Republicii Moldova și cu obiectivele Programului Național de Aderare 2025–2029, Capitolul 24 „*Justiție, Libertate și Securitate*”, Anexa A: „Acțiunea: proiect de Lege privind securitatea națională”, fiind stabilite măsuri care vizează consolidarea securității naționale și implementarea instrumentelor de management al crizelor, adaptate contextului amenințărilor hibride.

În continuare, se prezintă o analiză generalizată în raport cu anumite prevederi din cadrul proiectului de lege, ce urmează a fi revizuite conform comentariilor și observațiilor de ordin conceptual și tehnico-legislativ:

Din titlul proiectului de lege, se vor exclude cuvintele „și de modificare a unor acte normative”.

La art. 8, deși sunt reglementate aspecte esențiale privind securitatea statului, noțiunea de „securitatea statului” nu este inclusă în art. 3, dedicat definirii noțiunilor

utilizate în cuprinsul actului normativ. Astfel, pentru a asigura coerența terminologică a proiectului și pentru a evidenția relația conceptuală dintre securitatea statului și securitatea națională, se consideră oportună definirea expresă a noțiunii „securitatea statului”.

La art. 2 alin. (2) lit. b), cuvintele „autorităților administrative autonome” se vor substitui cu cuvintele „autorităților publice autonome”, conform terminologiei din actele normative.

La art. 2 alin. (2) lit. d), remarcăm că termenul „organizații publice” nu este specific sectorului public, motiv pentru care propunem substituirea cuvintelor „instituțiilor și organizațiilor publice și private” cu cuvintele „entităților publice și private” (*observație valabilă și pentru restul cazurilor similare din proiect*).

La art. 2 alin. (3), sintagma „domeniile menționate” este lipsită de claritate, nefiind clare domeniile avute în vedere.

La art. 3 din proiectul de lege, se propune modificarea conținutului unor noțiuni și expunerea acestora în următoarea redacție:

„*Pericol* – reprezintă o situație incertă caracterizată prin existența unor evenimente, acțiuni sau inacțiuni, cu potențial de a aduce prejudicii securității și intereselor naționale ale Republicii Moldova”.

„*Risc* – probabilitatea de materializare în viitor a unui pericol, la care poate fi expusă securitatea națională și care, prin consecințele generate, necesită adoptarea unor măsuri de precauție și pregătire instituțională”.

„*Interese naționale* – nevoi liber exprimate ale cetățenilor, societății și statului, fundamentate pe valorile naționale, unitate națională sau decizia majorității populației în cadrul unui exercițiu electoral, care formează orientarea strategică a politicii de securitate națională, a căror realizare asigură existența, stabilitatea durabilă a Republicii Moldova”.

„*Criză* – amenințare internă sau externă, cu consecințe pe teritoriul Republicii Moldova sau în zonele sale de interes, care depășește posibilitățile și competențele unei singure autorități și pentru gestionarea căreia sunt necesare decizii și coordonare instituțională la nivel național”.

„*Securitate națională* – „stare de fapt de existență, stabilitate și dezvoltare durabilă a Republicii Moldova, atinsă prin protejarea suveranității, independenței, integrității teritoriale, valorilor și intereselor naționale, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor împotriva amenințărilor de orice natură, interne sau externe”.

La noțiunea de „*reziliență*” după textul „*în urma unor*” a se completa cu cuvântul „*amenințări*”. Introducerea elementului de amenințare se consideră oportun în măsura în care o amenințare la fel poate afecta funcționalitatea firească a

statului, societății sau individului, fapt ce va necesita rezistență, adaptare și recuperare.

La noțiunea „*sistemul securității naționale*” se propune ca textul „*ansamblul format din sectorul de securitate*” să se substituie cu textul „*ansamblu al instituțiilor sectorului de securitate*”, iar textul „*și administrative*”, să se excludă, deoarece reieșind din art. 6 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative înglobează toate categoriile de acte administrative.

La noțiunea „control civic democratic” se remarcă o ambiguitate cu privire la sintagma „mijloacelor de forță și speciale”, întrucât, în cadrul normativ național, legiuitorul nu operează cu noțiunea „mijloace de forță”, motiv pentru care aceasta necesită a fi reformulată. Pe de altă parte, se relevă că noțiunea „mijloace speciale” deține acoperire juridică în Legea nr. 218/2012 privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc, precum și în Hotărârea Guvernului nr. 474/2014 cu privire la aprobarea Nomenclatorului mijloacelor speciale, al tipurilor de arme de foc și al munițiilor aferente, precum și a regulilor de aplicare a acestora.

În cadrul proiectului este necesară revizuirea cuvântului „cetățeni”, prin substituirea acestuia cu cuvântul „persoane”, deoarece în anumite contexte (art. 3, art. 7 alin. (4), art. 16 alin. (6) etc.) este obstrucționat grupul țință de persoane asupra căruia urmează a fi aplicate normele legale de rigoare.

Se propune a include în proiectul legii un articol care să prevadă acțiunile ce constituie amenințări la adresa securității naționale, așa cum sunt specificate la art. 4 din Legea nr. 618/1995 securității statului, ori cum sunt indicate la Articolul II din proiect, cu excepția textului:

„- implicarea în manifestări de corupție a persoanelor cu funcții de demnitate publică, a angajaților din cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept și/sau din cadrul autorităților de control, care, în virtutea funcției/statutului, săvârșesc o acțiune sau inacțiune ilegală în interesul sau la indicația unui grup criminal organizat ori a unei organizații criminale sau care au pus în aplicare scheme de fapte coruptibile ce prejudiciază buna funcționare a instituției în care activează ori buna funcționare a ramurilor economiei naționale; ”

În tot cuprinsul proiectului, se consideră judicioasă reformularea valorii sociale „*ordine publică*”, prin substituirea cu cuvintele „*ordine și securitate publică*”.

La art. 4, după cuvintele „alte acte normative” se propune completarea cu textul „care reglementează relațiile în domeniul asigurării securității statului”.

La art. 5 lit. c), se propune următoarea redacție:

„participarea activă la eforturile comunității internaționale și regionale pentru menținerea păcii și securității, contribuind astfel la stabilitatea și securitatea colectivă”;

La art. 5 lit. d), formularea „convergența standardelor naționale de securitate cu bunele practici internaționale și ale Uniunii Europene” este redundantă, întrucât bunele practici ale Uniunii Europene fac parte integrantă din bunele practici internaționale.

La art. 5 lit. e) se propune excluderea textului „respectarea controlului civil democratic asupra funcționării sistemului securității naționale și al utilizării forței, prin”, întrucât acesta nu constituie un principiu, dar o necesitate reglementată de Constituția Republicii Moldova și alte acte normative în domeniu.

La art. 5 lit. g), se propune substituirea cuvintelor „*forme de corupție sau abuz de putere*” cu cuvintele „*acte de corupție sau acte conexe celor de corupție*”, or, abuzul de putere reprezintă un act conex actului de corupție.

La art. 6 lit. h), expresia „aderare europeană” nu este corectă, motiv pentru care se propune substituirea cu expresia „aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană” (observație valabilă și pentru restul cazurilor similare). Totodată, se va revedea referința la standarde, deoarece nu s-a precizat dacă se face referire la legislația sau la bunele practici ale UE.

La art. 7, se va revedea alin. (3), deoarece nu este formulat reușit în partea ce ține de integrarea în context a sintagmei „*date guvernamentale de interes public*”. Totodată, formularea „*consultă periodic societatea civilă în procesul de elaborare a politicilor și măsurilor de securitate națională și publică*” este vagă, întrucât termenul „periodic” nu este definit concret și poate genera incertitudine cu privire la frecvența acestor consultări. Lipsa unei clarificări poate duce la consultări ocazionale, simbolice sau ineficiente. În acest context, recomandăm revizuirea acestui aspect pentru a asigura eficiență în dialogul cu societatea civilă. La fel, termenul „periodic” se va revizui și la alin. (11).

La art. 7, la alin. (8) lit. c) nu este clară intenția autorului prin utilizarea termenilor, cum ar fi: „servicii esențiale”, „protecția transportului” și „bunuri critice”. Astfel, se propune ca textul lit. c) de substituit cu următoarea redacție:

„c) asigurarea evacuării populației, acordarea asistenței umane, menținerea funcționării serviciilor vitale, asigurarea escortării transportului cu populația supusă evacuării și aprovizionării cu bunuri de primă necesitate”

Este necesară reformularea **art. 7 alin. (10)** din proiectul de lege, întrucât în conținutul acestuia autorul face referire la „*exercitarea atribuțiilor prevăzute la alin. (9)*”, însă alineatul în cauză, per general, nu prevede anumite atribuții.

La art. 9 alin. (1) se propune completarea cu textul: *„inclusiv apărarea împotriva amenințărilor CBRN (Chimice Biologice Radiologice și Nucleare), pandemice sau de sănătate publică care pot afecta capacitatea de funcționare a statului”*.

Alin. (2) enumeră instituțiile/autoritățile ce constituie forțele destinate apărării naționale. În text este utilizată sintagma *„grupurile și unitățile armate ale instituțiilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne”*, ceea ce nu corespunde actelor normative în vigoare.

Respectiv se propune ca sintagma *„grupurile și unitățile armate ale instituțiilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne”* să se substituie cu sintagma *„autoritățile administrative și instituțiile din subordinea Ministerului Afacerilor Interne”*.

Propunerea formulată rezultă din prevederile Hotărârii Guvernului nr. 778/2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Interne, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia.

La art. 10 alin. (2), textul *„subdiviziunile aparatului central al Ministerului Afacerilor Interne, autorităților administrative și instituțiilor din subordinea acestuia”* urmează a fi revăzut, deoarece subdiviziunile aparatului central al Ministerului Afacerilor Interne nu dețin competențe exclusive în domeniul ordinii și securității publice.

De asemenea, textul *„Procuratura Generală”* urmează a se substitui cu cuvântul *„Procuratura”*, deoarece conform art. 1 din Legea cu privire la Procuratură: *„Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății”*. De asemenea, potrivit prevederilor art. 7 alin. (1) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, Procuratura Generală este un element al sistemului Procuraturii.

Prin urmare, se propune ca alin. (2) art. 10 să înceapă în următoarea redacție: *„Instituțiile și autoritățile publice care asigură ordinea publică sunt constituite în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii ...”*

Alin. (6) și (7), conțin prevederi similare referitor la schimbul de informații și coordonarea acțiunilor dintre aceiași subiecți, din care motiv se consideră potrivită comasarea acestora.

Alin. (9) și (10) după cuvântul *„autoritățile”* se va completa cu sintagma *„și instituțiile”* având în vedere că lista entităților publice enumerate în alin. (9) include atât autorități, cât și instituții.

Se propune o nouă redacție a **art. 12**, și renumărarea „art.12-31” în „art.13-32”. Prin urmare, art. 12 va avea următorul conținut:

„Articolul 12. Drepturile și obligațiile persoanelor care acordă sprijin organelor securității statului

(1) Persoanele care colaborează confidențial cu organele securității statului au dreptul:

a) să încheie acorduri scrise de colaborare confidențială cu organele securității statului;

b) să primească de la angajații organelor securității statului explicații privitoare la atribuțiile, drepturile și obligațiile lor;

c) să utilizeze, în scopuri conspirative, acte de identitate și alte acte necesare, codificate; d) să fie remunerate;

e) să fie despăgubite pentru daunele aduse sănătății sau bunurilor lor în procesul de acordare a sprijinului organelor securității statului.

(2) Persoanele care colaborează confidențial cu organele securității statului sunt obligate:

a) să respecte clauzele acordului scris sau înțelegerea verbală de colaborare confidențială cu organele securității statului;

b) să îndeplinească misiunile speciale încredințate de către organele securității statului, orientate spre realizarea obligațiilor asumate;

c) să nu admită prezentarea premeditată a informațiilor incomplete, neobiective, false sau calomnioase;

d) să nu divulge informațiile atribuite la secret de stat, precum și alte date de care au luat cunoștință în legătură cu colaborarea confidențială sau care rezultă din procesul de colaborare confidențială cu organele securității statului;

e) să respecte drepturile și libertățile fundamentale, să respecte limitările și restricțiile prevăzute de actele normative și să informeze organele securității statului despre orice activitate, indicație sau sarcină care contravine cadrului legal.

(3) Organele securității statului asigură respectarea clauzelor acordului scris sau a înțelegerii verbale de colaborare confidențială. Informațiile privind persoanele care colaborează sau au colaborat confidențial cu organele securității statului constituie secret de stat și nu pot fi divulgate public, decât cu acordul scris al persoanelor respective și numai în cazurile prevăzute de legislație.

(4) Formele de colaborare confidențială cu organele securității statului sunt reglementate prin actele interne ale organelor securității statului”.

Având în vedere că Președintele Republicii Moldova, Parlamentul și Guvernul exercită și alte atribuții decât cele din domeniul securității naționale, se propune ca **art.12, 13 și 14** din proiectul legii, în formula introductivă se înceapă cu textul „În domeniul securității naționale,” și în continuare conform intenției legislative.

La art. 12 alin (1):

- la lit. a) textul „responsabil de asigurarea” se va substitui cu cuvântul „garantul”, fapt ce duce la ajustarea normei la prevederile art. 77 din Constituția Republicii Moldova.

- la lit. b) se va revedea expresia „Constituție și de actele normative”, deoarece Constituția la fel este un act normativ (a se vedea art. 6 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative).

- la lit. d) și k) se observă o dublare a normelor, în ambele cazuri se vorbește despre solicitarea de informații și rapoarte de la sectorul de securitate. Așadar, dacă se exclude de la lit. d) textul „sectorul de securitate” se va face o claritate. În primul caz, se va solicita informații și rapoarte de la persoanele juridice care fac parte din sectorul de securitate, în al doilea caz se va solicita informații și rapoarte strict de la sectorul de securitate.

La art. 13 se consideră că prevederile stipulate la lit. c) potrivit cărora „Parlamentul stabilește frontiera de stat” vin în contradicție cu prevederile art. 3, alin. (1) din Legea nr. 28/2024 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, care stipulează că „Frontiera de stat se stabilește în tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine în baza totalurilor activității comisiei mixte de demarcare a frontierei de stat și se marchează în teren cu semne de frontieră clar vizibile. Tratatul privind trasarea și marcarea frontierei de stat în teren se ratifică de către Parlament”. Astfel, frontiera de stat este stabilită în baza tratatelor internaționale, iar Parlamentul, potrivit art. 66 lit g) din Constituția RM, “ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova”.

La art. 14, în conținutul propoziției introductive „*În exercitarea atribuțiilor de conducere în domeniul securității naționale, Guvernul:*” se propune excluderea sintagmei „de conducere”, deoarece *Guvernul exercită conducerea generală a administrației publice*, potrivit art. 96 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova și nu conducerea în domeniul securității naționale.

Lit. d) prevede că „*Guvernul asigură constituirea, reorganizarea și dizolvarea organelor securității statului, stabilește structura și funcțiile acestora*”, contravine art. 13 din Legea nr. 136/2023, care prevede că „*Structura Serviciului este aprobată de către Colegiul Serviciului, la propunerea directorului Serviciului*”, iar „*Efectivul Serviciului este stabilit și aprobat de Parlament la propunerea directorului Serviciului*”, la fel, chestiunea de constituire, reorganizare și dizolvare a organelor securității este o prerogativă a Parlamentului.

În consecință, se consideră judicios revizuirea acestei norme.

La art. 15, în tot parcursul textului se utilizează termenii „Consiliul Suprem de Securitate”, „Consiliu” și „CSS”. Respectiv, se propune utilizarea unei singure formule.

La **art. 15 alineatul (4)** din proiectul de lege, sunt enumerați membrii din oficiu ai Consiliului Suprem de Securitate, în virtutea funcțiilor esențiale pe care le dețin în stat. Totuși, la litera i) este indicată instituția în sine, adică Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării.

Astfel, în conformitate cu articolul 11 alineatul (1) din Legea nr. 242/2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și privind modificarea unor acte normative, la litera „i)”, se propune următoarea redacție:

„i) directorul Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării.”

În contextul menționat, se recomandă monitorizarea sincronizării cu inițiativa legislativă nr. 171 din 19.05.2025, înregistrată pe platforma parlamentară, care prevede modificarea denumirii instituției din „Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării” în „Centrul pentru Comunicare Strategică și Contracarare a Dezinformării”.

În cazul în care această modificare va fi adoptată, se impune actualizarea corespunzătoare a denumirii instituției în articolul 15 alineatul (4) litera „i)” din proiectul de Lege privind securitatea națională a Republicii Moldova și de modificare a unor acte normative, pentru a asigura coerența și conformitatea cu noile prevederi legislative.

Complementar, se propune examinarea oportunității includerii ministrului justiției în componența Consiliului Suprem de Securitate în măsura în care, potrivit art. 16 alin. (5) lit. j) din proiect, garantarea unei justiții independente și eficiente, protecția drepturilor cetățenilor și întărirea statului de drept este unul din domeniile de bază prin care urmează a fi asigurată securitatea națională per ansamblu. Consolidarea sistemului justiției fiind unul din pilonii securității naționale, rolul Ministerului Justiției în contextul activității Consiliului Suprem de Securitate devine unul esențial.

Art. 15 alin. (9) se va completa cu o propoziție care va reflecta ideea că organele de urmărire penală vor prezenta informațiile solicitate în limitele Codului de procedură penală.

La **art. 15**, în textul dispoziției **alin. (10)** se va corecta trimiterea la alineatul corespunzător. Astfel, textul „alin. (8)” se va substitui cu textul „alin. (9)”. Totodată, textul „*în condițiile legii*” se va exclude.

Complementar, nu este clară prevederea de la **alin. (10)**, potrivit căreia, „*Consiliul este în drept să inițieze proceduri legale împotriva celor care se sustrag de la solicitările dispuse de Consiliu*”. În acest sens, necesită a fi revăzută norma indicată pentru clarificarea „procedurilor legale” ce pot fi inițiate de către Consiliu.

La alin. (11) se propune revizuirea normei cu comasarea alin. (12), care va reglementa că *„Deciziile Consiliului Suprem de Securitate reprezintă un act administrativ cu caracter obligatoriu pentru autoritățile și instituțiile publice în domeniile expres prevăzute la art. 16 alin. (5) și entitățile prevăzute la art. 11 alin. (5).”*

Potrivit **alin. (13)** „Caracterul obligatoriu al deciziilor este unul funcțional, fiind opozabil doar în măsura în care acestea vizează securitatea statului, apărarea națională sau ordinea publică”. Aferent acestei prevederi, nu este clar de către cine și cum se va determina dacă decizia Consiliului Suprem de Securitate vizează anume securitatea statului, apărarea națională sau ordinea publică. Or, aceasta are importanță în contextul în care, în ipoteza neexecutării deciziei sau obstrucționării executării ei, persoana poate fi atrasă la răspundere penală. Prin urmare, este necesar clarificarea aspectului dat în vederea neadmiterii tragerii la răspundere penală a unor persoane pentru neexecutarea/obstrucționarea executării unor decizii ale Consiliului care vizează securitatea statului, apărarea națională sau ordinea publică.

În conformitate cu prevederile art. 15 alin. (11) din proiect, deciziile Consiliului Suprem de Securitate reprezintă un **act administrativ cu caracter obligatoriu**. Astfel, deși potrivit alin. (14) din același articol, este prevăzut că „Deciziile Consiliului nu pot afecta principiul separației puterilor în stat, nici autonomia constituțională sau legală a instituțiilor și autorităților publice autonome”, la alin. (15) se indică: „Aplicarea deciziilor CSS se realizează prin acte administrative interne sau acte normative, emise de Parlament, Președinte și Prim-ministru, precum și de autoritățile și instituțiile publice competente, cu respectarea limitelor de competență prevăzute de legislația în vigoare”.

În context, examinind, *prima facie*, prevederile proiectului privind caracterul obligatoriu al deciziilor Consiliului Suprem de Securitate, considerăm că este necesară o analiza suplimentară din perspectiva principiului statului de drept și normelor constituționale privind rolul și activitatea Parlamentului, Guvernului și Președintelui Republicii Moldova.

Potrivit art. 1 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”.

Având în vedere normele constituționale indicate supra, se menționează că, într-un stat de drept, deciziile obligatorii ale Parlamentului, Guvernului sau Președintele țării se emit conform Constituției și în limitele competențelor stabilite. În speță, competența Consiliului Suprem de Securitate de a emite decizii trebuie analizată din perspectiva prevederilor constituționale de la art. 1 alin. (3) *menționat*

supra, art. 2 alin. (1) privind *suveranitatea și puterea de stat*, precum și art. 6 privind *separația și colaborarea puterilor*.

Astfel, luând în considerare prevederile menționate mai sus, este necesară revizuirea dispoziției alin. (15) art. 15 din proiect.

Cu referire la cuprinsul **alin. (16) art. 15** din redacția proiectului, se propune revizuirea acestuia, or, doar Codul penal este unica lege penală care prevede faptele pentru care poate fi pedepsită persoana. Cu titlu alternativ, se recomandă includerea în proiect a unei norme cu caracter general prin care să fie indicat că, pentru încălcarea prezentei legi, persoanele vinovate răspund în conformitate cu legislația penală.

La art. 16 alin. (3):

- la lit. b) cuvintele „promovarea politicii de aderare europeană” urmează a fi substituite cu cuvintele „promovarea politicilor de aderare a RM la UE”;

- la lit. d) cuvintele „prin aplicarea acordurilor și convențiilor” urmează a fi substituite cu cuvintele „prin aplicarea tratatelor internaționale la care RM este parte”.

La art. 16 alin.(5):

- lit. g), sintagma „*sigure și de calitate*” se va substitui cu textul „*suficiente, sigure și nutritive*”. Or, conform HG nr.775/2022 cu privire la aprobarea Strategiei securității alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, „securitatea alimentară” reflectă definiția conceptului adoptată la Summitul Mondial al Alimentației din 1996: „*Securitatea alimentară există atunci când toți oamenii beneficiază în permanență de acces fizic și economic la alimente suficiente, sigure și nutritive în vederea satisfacerii nevoilor și preferințelor lor alimentare pentru a putea duce o viață activă și sănătoasă*”.

- la lit. k) este foarte important a se preciza dacă autorul referindu-se la domeniul „*transport și infrastructură*” a avut în vedere domeniul „*transport și infrastructură de transport*” sau domeniul transport de date, ce vizează domeniul comunicațiilor electronice și al tehnologiei digitale, astfel cum se înțelege din semnificația redată. Or, atunci când vorbim de „*infrastructură de transport*” – vom avea în vedere, *spre exemplu*, căi de comunicație terestră special amenajate pentru circulația vehiculelor și a pietonilor, infrastructura feroviară, infrastructura navală, infrastructura aeriană etc., ceea ce nu rezultă din definiția expusă în proiect.

Totodată, având în vedere evoluțiile recente de ordin regional și global – inclusiv pandemia COVID-19, criza refugiaților, se constată că domeniul sănătății s-a aflat frecvent în prima linie de reacție la crize majore, ceea ce justifică recunoașterea sa ca pilon strategic în cadrul politicilor naționale de securitate. Astfel, se propune includerea domeniului „*protecția vieții și sănătății populației*” ca dimensiune strategică distinctă de cea a protecției sociale, cu următorul conținut:

„Protecția vieții și sănătății populației - protecția sănătății publice, salvarea vieților umane, asigurarea accesului echitabil și sigur la serviciile esențiale de sănătate, consolidarea capacităților de prevenire, răspuns și recuperare în situații de urgență sanitară, asigurarea unui sistem de biosecuritate eficient capabil să detecteze amenințările, capacitatea autorităților de a reacționa rapid și coordonat la un pericol pentru sănătatea umană, acces la infrastructură medicală critică protejată.”

La **art. 16 alin. (7)**, cuvântul „constantă” urmează a fi înlocuit, or conform cadrului normativ existent se utilizează „evaluarea continuă”.

La **art. 18 alin. (1)**, pentru a oferi normei un caracter flexibil și inclusiv, se propune cuvântul „sunt” să fie înlocuit cu „inclus, între altele”.

Din prevederile **alin. (6)** rezultă că autorităților publice centrale li se impune obligația de a elabora documente de politici publice (strategii, programe) care să asigure securitatea națională pentru domeniile de securitatea națională, prevăzute la art.16 alin. (5) din proiectul de lege (printre domeniile prevăzute, la alineatul respectiv este inclus domeniul economic, cu obiective precum menținerea stabilității macroeconomice, gestionarea eficientă a resurselor naționale și prevenirea riscurilor financiare și economice externe). Totodată, observăm, că art. 11 alin. (3) din proiectul de lege include condiția respectării legislației speciale aplicabile autorităților publice autonome.

Astfel, în vederea corelării prevederilor art. 16 alin. (5) și art. 18 din proiectul de lege cu art. 11 alin. (3) din proiect, având în vedere și limitele de competență a autorităților și instituțiilor publice care nu exercită funcții în domeniul securității naționale, se propune precizarea expresă, la art. 16 alin. (5) și la art. 18, a autorităților publice abilitate cu competența de a elabora documente de politici publice în domeniul securității naționale, ținând cont de atribuțiile stabilite prin lege în sarcina autorităților publice respective.

Suplimentar, la art. 18 alin. (6) cuvintele „autoritățile publice centrale” se vor ajusta la terminologia din *Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate*.

La **art. 18 alin. (7)** formularea „Perioada de elaborare a unui document de planificare strategică sau a celui de politică sectorială nu trebuie să depășească 12 luni pentru a asigura timp suficient implementării acestuia” pornește de la ideea eronată că durata elaborării documentului afectează direct perioada de implementare a acestuia. În realitate, perioada de implementare a unui document de planificare se calculează de la data intrării în vigoare a documentului, dar nu de la momentul inițierii elaborării. Respectiv, se propune revizuirea acestei norme.

La **art. 19, alin. (1) și (2)**, urmează a fi revizuite, or acestea se contrapun și se repetă cu prevederile de la art. 18, alin. (1) și (5).

La art. 21, se impune necesitatea enumerării corespunzătoare a punctelor, întrucât enumerarea propriu-zisă este greșită.

La art. 23 alin. (1) cuvintele „*Activitatea operativă*” urmează a fi înlocuit cu textul „*Activitatea contrainformativă/informativă externă sau specială de investigații ce ține de asigurarea securității statului...*”. Acest lucru va asigura respectarea unui limbaj unitar pe tot parcursul textului legii și utilizarea termenilor corecți din legislația existentă ce vizează activitatea organelor securității statului.

La alin. (5) și (6) se operează cu noțiunea de „informații critice”. Actualmente, legislația națională operează cu noțiuni ca informații de interes public (Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public) și informații atribuite la secretul de stat (Legea nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat). Pe cale de consecință, informațiile din domeniul securității naționale a căror compromitere, pierdere, modificare sau indisponibilitate ar putea afecta interesele fundamentale ale Republicii Moldova fac parte din categoria informațiilor clasificate, fiind deja supuse regimului de protecție prevăzut de Legea nr. 245/2008.

Respectiv, nu este judicioasă crearea unor noi mecanisme de protecție, or, norma de la alin. (6) ar putea genera unele abuzuri dacă criteriile de identificare și protecție a informațiilor critice vor fi stabilite de către autorități în mod independent fără un control.

Din aceste motive, propunem autorului proiectului analiza oportunității excluderii alin. (5) și (6) din proiect, în vederea evitării suprapunerilor normative și a eventualelor riscuri de creare a unor regimuri paralele de protecție a informațiilor, care nu se regăsesc în cadrul legal național actual.

Prevederile **alin. (1) art. 24** stabilește că „*sistemele criptografice utilizate pentru protejarea informațiilor clasificate vor fi aprobate de autoritatea competentă la nivel național în domeniul securității cibernetice*”, iar la subpct. 3.1. din Nota de fundamentare „... În Republica Moldova, autoritate responsabilă în acest sens ar putea fi STISC sau Agenția pentru Securitate Cibernetică conform rigorilor legale actuale”, ceea ce este în contradicție cu cadrul normativ în domeniul securității cibernetice.

Astfel, în conformitate cu alin. (1) art.7 din Legea nr. 48/2023 privind securitatea cibernetică: „*Guvernul desemnează autoritatea competentă la nivel național în domeniul securității cibernetice și stabilește modul de organizare și funcționare a acesteia*”.

Conform pct. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 1028/2023 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Securitate Cibernetică, „*Agenția pentru Securitate Cibernetică este autoritate competentă la nivel național în domeniul securității cibernetice și autoritate responsabilă de gestionarea crizelor în domeniul securității cibernetice la nivel național*”.

Prin urmare, reieșind din cele menționate supra, se propune corelarea proiectului cu actele normative în vigoare enunțate mai sus.

La art. 25 alin. (1) nu este clar la care „prevederi” se face referință.

La art. 25 alin. (3) lit. c) se propune excluderea și/sau modificarea prevederii „*inclusiv evaluarea nivelului de dotare logistică, tehnico-materială și operațională*” context în care potrivit art. 25 alin. (2) din proiect, Controlul civil constă inclusiv în supravegherea publică, care la rândul său, potrivit art. 31 din proiect „*reprezintă o formă de control prin care societatea civilă, mass-media, organizațiile neguvernamentale și cetățenii monitorizează activitățile instituțiilor din domeniul securității naționale ...*”.

Menționăm că metodele, resursele și mijloacele utilizate de Serviciul de Informații și Securitate și Ministerul Apărării în realizarea misiunilor și activității contrainformative și informative externe constituie informații atribuite la secret de stat (art.8 Legea nr. 179/2023).

Astfel, în eventualitatea opțiunii de modificare a articolului, se consideră imperativ a lua în considerare necesitatea deținerii accesului la secret de stat (pentru subiecții care realizează supravegherea publică) în conformitate cu prevederile Legii nr. 245/2008 și ale Legii nr. 179/2023.

La art. 25 alin. (3) lit. e) se recomandă substituirea termenului „*informații clasificate*”, cu termenul „*secret de stat*”, reglementarea căruia se regăsește în Legea nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat.

La art. 29 se propune excluderea sintagmei „*a căror urmărire penală este de competența acestor organe*”, din considerentul că conform prevederilor Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, instanțele judecătorești nu au competențe de desfășurare a urmăririi penale, ele fiind abilitate doar cu dreptul de a judeca toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență.

La art. 30, se propune expunerea alin. (2) în următoarea redacție:

„(2) *Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către instituțiile din sectorul de securitate, inclusiv a mijloacelor financiare publice gestionate în regim de secret, prin realizarea auditului public extern, în conformitate cu standardele internaționale ale instituțiilor supreme de audit și cu legea specială*”.

Versiunea propusă se bazează pe prevederile Legii nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova, în special ale articolelor 3, 5 și 9, fiind în corespundere și cu recomandările din Raportul de evaluare peer-review al Curții de Conturi, realizat de către SIGMA de comun cu

Oficiul de Stat de Audit al Letoniei și Curtea de Conturi a Turciei în anul 2021, potrivit căruia mandatul de audit al Curții de Conturi a Republicii Moldova trebuie să fie specificat exclusiv în Legea nr. 260/2017, iar prevederile altor legi, nu trebuie să contravină legii speciale ori să impună cerințe obligatorii de audit Curții de Conturi.

La art. 31 alin. (1) autorul menționează că supravegherea publică reprezintă o formă de control prin care societatea civilă, mass-media, organizațiile neguvernamentale și cetățenii monitorizează activitățile instituțiilor din domeniul securității naționale.

Tot în acest sens, alin. (2) prevede că organizațiile societății civile monitorizează activitatea sectorului de securitate prin mai multe forme. Așadar, nu este clar dacă entitățile enumerate la alin. (1) fac parte din cadrul organizațiilor societății civile sau autorul se referă la alți subiecți. Se consideră judicios ca toți subiecții enumerați la alin. (1) să desfășoare aceleași forme de control ca organizațiile societății civile.

Referitor la „supravegherea publică exercitată de organizațiile societății civile” este necesar a se concretiza „rolul consultativ” al societății civile în adoptarea deciziilor din domeniul securității naționale, astfel cum rezultă din prevederile Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, precum și ținând cont de obiectul de reglementare al proiectului de lege, care este legat de asigurarea sistemului securității naționale.

La art. 32 alin. (1) cuvintele „peste o lună” se vor substitui cu cuvintele „la expirarea termenului de o lună”.

Complementar, proiectul de legea urmează a fi revăzut prin **numerotarea corectă** a elementelor structurale.

La Anexa proiectului de lege:

La pct. I, în raport cu redacția art. 352³ propus spre completare în Codul penal, se impune operarea unor intervenții pentru îmbunătățirea normei penale.

Astfel, în textul dispoziției alin. (1), după cuvântul „Neexecutarea” se va completa cu cuvântul „intenționată”, iar după cuvântul „obstrucționarea” se va completa cu cuvântul „executării”.

Cu referire la propunerile indicate supra, se impune menționarea următoarelor aspecte:

Modalitatea de comitere a unei infracțiuni materializată în neexecutarea unui oricare act obligatoriu, poate fi întâlnită deseori în practică. Totodată, este posibilă situația când neexecutarea unui act a avut loc din motive ce nu depind de voința persoanei. Drept urmare, la caz, există riscul major de intentare a unui număr mare de dosare penale pentru neexecutarea deciziilor Consiliului Suprem de Securitate în situații nejustificate. Din aceste considerente, este necesar de prevăzut expres forma

vinovăției (comiterea intenționată) drept semn obligatoriu în componența de infracțiune propusă la art. 352³.

Adițional, introducerea cuvântului „executării” se impune din considerentul că acțiunea de obstrucționare nu se comite în raport cu decizia propriu-zisă (în speță, decizia Consiliului Suprem de Securitate), ci în raport cu procesul de executare a acesteia.

Concomitent, la alin. (1), sintagma „în oricare alt mod” generează imprecizii, deoarece înțelesul acesteia este interpretabil, în special poate crea dificultăți în procesul de stabilire a modalităților de comitere a faptei prejudiciabile.

Din optica legislației penale și procesual penale, deciziile Consiliului Suprem de Securitate urmează a fi emise cu indicarea nominală a persoanelor responsabile de executarea deciziilor, or, în cazul în care deciziile vor avea un caracter general, identificarea persoanelor culpabile de neexecutarea deciziilor va fi practic imposibil.

De asemenea, la alin.(1) sancțiunea prevede privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la un an.

Sancțiunea contravine art. 65 alin.(2) din Codul Penal, care prevede că *„Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a prezentului cod - pe un termen de la un an la 15 ani”*.

Subsecvent, sintagma „în situații de criză sau amenințare la adresa securității naționale” indicată la lit. b) a alin. (2) al aceluiași articol depășește sfera de aplicabilitate a prevederilor art. 77 din Codul penal, or, din punct de vedere juridico-penal, aceasta nu poate constitui o circumstanță agravantă la stabilirea pedepsei penale.

Este important de menționat că **proiectul nu indică competența organului de urmărire penală care va investiga infracțiunea** prevăzută de art.352³, fapt ce considerăm că constituie o omisiune ce urmează a fi înlăturată prin operarea modificărilor la Codul de procedură penală și anume la Capitolul III competența organelor de urmărire penală.

La pct. II, în textul dispoziției lit. a) pct. 2) art. 3 din redacția proiectului, cuvintele „acțiunilor și acțiunilor” se vor substitui cu cuvintele „acțiunilor și/sau inacțiunilor”. Totodată, în cadrul ultimei acțiuni indicate drept pericol la adresa securității statului, textul „lit. a)-q)” se va substitui cu sintagma „prezenta literă”.

Suplimentar, la art. 1 alin. (4) din Legea nr. 136/2023, este necesar de substituit textul „Legii securității statului nr. 618/1995,” cu textul „Legii securității naționale a Republicii Moldova”.

La Nota de fundamentare:

Se propune completarea notei de fundamentare, în corespundere cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative:

- compartimentul 3.1. din nota de fundamentare se va completa cu raționamentele care au condiționat propunerea modificărilor la Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985/2002, Legii nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și Legii nr. 179/2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă.

La fel, se precizează că textul „... În Republica Moldova, autoritate responsabilă în acest sens ar putea fi STISC sau Agenția pentru Securitate Cibernetică conform rigorilor legale actuale” este în contradicție cu cadrul normativ actual în domeniul securității cibernetice.

Astfel, în conformitate cu alin. (1) art.7 din Legea nr. 48/2023 privind securitatea cibernetică: „Guvernul desemnează autoritatea competentă la nivel național în domeniul securității cibernetice și stabilește modul de organizare și funcționare a acesteia”.

Conform pct. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 1028/2023 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Securitate Cibernetică, „Agenția pentru Securitate Cibernetică este autoritate competentă la nivel național în domeniul securității cibernetice și autoritate responsabilă de gestionarea crizelor în domeniul securității cibernetice la nivel național”.

Prin urmare, textul notei de fundamentare urmează a fi corelată cu actele normative în vigoare enunțate mai sus.

- compartimentul 4.4. se va completa cu analiza asupra impactului social al prevederilor propuse la Codul Penal.

În contextul celor expuse, Guvernul comunică susținerea de principiu a proiectul de lege privind securitatea națională a Republicii Moldova (inițiativa legislativă nr. 193 din 29 mai 2025), cu condiția revizuirii acestuia, potrivit observațiilor și propunerilor de îmbunătățire a textului expuse în prezentul aviz.